

Чуйко О. А.
Сумський державний університет
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. О. М. Медвідь

Квантитативна представленість в медичній термінології

Загальновідомо, що медичний термінологічний апарат змінюється і збагачується як латинською і грецькою мовами, так і екстралінгвістичними факторами, а саме: розвитком науки і технологій, соціальних та економічних явищ. Кількісні відносини світу представлені квантитативними одиницями, які є складовою частиною складних термінологічних утворень будь-якої термінології, а особливо медичної. Невід'ємною частиною будь-якої термінології є числівники, котрим властива трансформація їх поверхневих та глибинних структур.

Актуальність дослідження зумовлена важливістю поглибленого вивчення квантитативних одиниць в медичній термінології, у зв'язку з роллю, що відіграють дані лексичні одиниці в період технологічних, наукових, економічних та соціальних перебудов.

Мета даної роботи полягає в аналізі лінгвокогнітивних особливостей утворень денумеральних термінів та терміноелементів, їх роль та функції в англomовному медичному дискурсі.

Медична термінологія завжди певною мірою відображала стан і розвиток медицини в окремий період часу. Сьогодні медицина оперує історичними поняттями, походження яких стає зрозумілим після історичної довідки, і, навпаки, лінгвістичний аналіз термінів допомагає при поясненні перших уявлень про хворобу.

Наприклад, термін *one and a half syndrome* отримав таку назву лише в розмовному варіанті через властиві йому клінічні прояви у вигляді повного парезу погляду в одному напрямку, а в іншому напрямку рухливість зберігало лише одне око. В зарубіжній клінічній практиці термін укорінився у своєму розмовному варіанті, а в українській – як епонім, а саме синдром Міллера Фішера, хоча не виключене використання кальки «полуторний синдром». Таким чином назва синдрому була отримана внаслідок використання еліпсису: пропуск необхідної характеристики – парез ока. В клінічній термінології функціонує назва-дублет *monocular elevation paralysis*. Термін *monocular* був утворений за допомогою грецького терміноелементу *mono-*, де семантичне поле нумеральності є не

зовнішнім, а внутрішнім, і містить семантичний компонент ‘точна кількість частин у явищі’. При цьому, зустрічаються терміни з семою, що має значення “один”, у подвійному варіанті *mono* = *uni*, зберігаючи квантитативність й отримуючи нові квалітативні ознаки. Однак, терміноелементи не є взаємозамінними, що обумовлено узусом, наприклад: *monocular elevation paralysis*, але не *uniocular elevation paralysis*; *monocular vision*, але не *uniocular vision*; *monovalent* = *univalent*, *monolocular* = *unilocular*.

Спостерігається також наявність синонімічних відносин між термінами з квантитативним компонентом *primipara* – *unipara* (*a woman who has given birth to one child*), *primigravida* – *unigravida* (*a woman who is pregnant for the first time*), хоча власне терміноелементи *uni* – *prim* не є абсолютними синонімами, перший має кількісне значення “один” (лат. *unus, una, unum*), другий – вказує на порядок розташування, розміщення (лат. *primus, a, um*). Так, вихідна нумеральна основа *uni* змінюється формально і модифікує самантичне буття терміну [1, с. 106].

Таранець В.Г. зазначає, що двоїна та її маркери були передвісниками одиницності: двоїна генерувала одиницність [2, с. 32]. Слід згадати дихотомію одиниць типу: укр. *мати* :: *батько*, *день* :: *ніч*, *захід* :: *схід* і т.д. Отже, зазначені терміни одиницності мають другу частину дихотомії: *monovalent* :: *multivalent* :: *plurivalent*, *monolocular* :: *multilocular*, *primipara* :: *bipara* :: *multipara*, *primigravida* :: *multigravida*.

Таким чином, латинські та грецькі відчислівникові терміноелементи складають цілу низку термінотворчих елементів, переважно клінічної термінології. Квантитативні компоненти мають прагматичне навантаження, комунікативну функцію, такі терміни становлять невід’ємну частину термінологічного апарату, обслуговуючи рецептурну, клінічну, анатомічну термінології.

Література

1. Медвідь, О. М. Термінологізація імені власного з нумеральним компонентом [Текст] / О. М. Медвідь // Філологічні науки. Збірник наукових праць. – Суми: СумДПУ, 2002. – С. 105-111.

2. Таранець, В. Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської прамови) / В. Г. Таранець. – Вид. 2-е, переробл. і доповн. – Одеса: АстроПринт, 1999. – 116 с.

Чуйко, О.А. Квантитативна представленість в медичній термінології / О.А. Чуйко, О.М. Мудвідь // Актуальні проблеми романо-германської філології: матеріали IV Міжнародного науково-практичного семінару (14 травня 2015 р.). - Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2015. - С. 138-140.